

კორპორაციული მართვის სრულყოფის თავისებურებები საქართველოში

გივი ღუჩიძე

ასოცირებული პროფესორი, ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი
ადმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტი

ანოტაცია

ნაშრომში განხილულია საქართველოში კორპორაციული მართვის ფორმირების აქტუალური საკითხები, რომელსაც საფუძველი ჩაეყარა 1990-იან წლებში. შეფასებულია კორპორაციული მართვის ანგლოსაქსური მოდელის საქართველოს პირობებში რეალიზაციის მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯები. გაანალიზებულია კორპორაციული მართვის ის პრობლემები, რომლებიც დამახასიათებელია როგორც დასავლეთ ევროპის ქვეყნებისთვის, ისე საქართველოსთვის, შეფასებულია ამ პრობლემების დარეგულირების მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯები. განხილულია საქართველოში კორპორაციული კანონმდებლობის ფორმირების ტენდენციები. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ საქართველოში კორპორაციული მართვის მაღალი სტანდარტის დამკვიდრებისათვის აუცილებელია კომპანიათა კორპორაციული მართვის კოდექსის დამუშავებამიღება, რომელიც უზრუნველყოფს კორპორაციული მართვის საყოველთაო პრინციპების დამკვიდრებას.

საკვანძო სიტყვები: კორპორაცია, მართვა, ბიზნესი, აქციონერები, საკუთრება, კანონმდებლობა

კორპორაციული მართვის სრულყოფის თავისებურებები საქართველოში

გივი ღუჩიძე

ასოცირებული პროფესორი, ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი

ადმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტი

შესავალი

კორპორაციული მართვის ქართული მოდელის ფორმირების ლოგიკა გასული საუკუნის 90-იან წლებში ეფუძნებოდა საფონდო ბაზრისა და კორპორაციული მართვის ანგლოსაქსურ მოდელზე ორიენტირებული ინსტიტუტების გამოცდილების იმპორტს. საქართველოს პირობებში ამ მოდელის რეალიზაციისათვის გადადგმული იქნა შემდეგი პრაქტიკული ნაბიჯები:

- „ვაუჩერული“ პრივატიზაცია, ყოფილი სახელმწიფო საწარმოების იძულებითი გარდაქმნა ღია ტიპის სააქციო საზოგადოებად და მათი აქციების გავრცელება ღიდი რაოდენობის წვრილ აქციონერებს შორის;
- საფონდო ბაზრისა და მისი ინფრასტრუქტურის (ბირჟები, ბროკერები, დეპოზიტორები და რეგისტრატორები) ფორსირებული განვითარება;
- კოლექტიური ინვესტიციების ინსტიტუტების (ჩეკის და პაის საინვესტიციო ფონდები, არასახელმწიფო საპენსიო ფონდი) ფორმირება.

რეფორმების ორგანიზატორთა მხრიდან მოიაზრებოდა, რომ აქციების გაბნევა ღიდი რაოდენობის წვრილ აქციონერთა შორის განდებოდა საფონდო ბაზრის მაღალი ლიკვიდობის წინაპირობა, ასევე იგი უზრუნველყოფდა გარე ინვესტორების პრივატიზებულ საწარმოთა აქციებზე ხელმისაწვდომობას (მეორად ბაზარზე ოპერაციების საშუალებით). თავის მხრივ, საფონდო ბაზრის ინფრასტრუქტურის განვითარება გამოიწვევდა ტრანზაქციათა ხარჯების შემცირებას და წვრილ აქციონერებს ხმის მიცემის საშუალებას მისცემდა, კომპანიის ხელმძღვანელობის პოლიტიკასთან მათი უთანხმოების დროს. საინვესტიციო ინსტიტუტებს კი საშუალება მიეცემოდათ, განეხორციელებინათ წვრილ აქციონერთა აქციების აკუმულაცია, რათა უფრო ეფექტურად დაეცვათ მათი ინტერესები, საწარმოების მენეჯმენტის გაკონტროლებით.

პრაქტიკაში ამ ვარაუდის რეალიზაცია მხოლოდ ნაწილობრივ განდა შესაძლებელი. კორპორაციული კანონმდებლობის სფეროში ინსტიტუტების ინტენსიურმა იმპორტმა და საკუთრების გაბნევამ მასობრივი პრივატიზაციის ფარგლებში შეუძლებელი გახადა პრივატიზაციის „ინსაიდერულ“ მოდელზე მოთხოვნის ნეიტრალიზება, ყოფილი სახელმწიფო საწარმოების მენეჯერების მოქმედებებიდან გამომდინარე (ბურდული, 2013). შედეგად, უკვე გასული საუკუნის 90-იანი წლების შუა პერიოდში კორპორაციულ სექტორში ნათლად გამოიკვეთა ორი ტენდენცია:

- საკუთრების კონცენტრაცია და კონტროლი აქციების 75%-იანი პაკეტების შექმნამდე;
- სააქციო საზოგადოებების მაქსიმალური დახურულობა და საქმიანობის გაუმჭვირვალობა მსხვილ საწარმოებზე კორპორაციული კონტროლის რთული სისტემის ფორმირების ფარგლებში, მრავალრიცხოვანი აფილირებული ფირმებისა და ოფშორული კომპანიების საშუალებით.

ამ ორი ტენდენციის საფუძველზე ჩამოყალიბებული კორპორაციული მართვის ქართული მოდელის ყველაზე მნიშვნელოვან სპეციფიკურ მახასიათებლად შეიძლება გამოვყოთ შემოსავლის ამოღება აქციონერული საკუთრებიდან არა მოგების მეშვეობით (რომელიც დამახასიათებელია „ანგლოსაქსური“ მოდელისათვის), არამედ საზოგადოების ფინანსურ მაჩვენებლებზე დომინირებული მესაკუთრის კონტროლის საშუალებით. ტრანსფერტული ფასწარმოქმნის მექანიზმის საშუალებით, მოგება ყოველთვის გამოჰქონდათ წამყვანი კომპანიიდან, დომინირებულ აქციონერ-

თა ან წამყვანი კომპანიის მაღალი დონის მენეჯერის მხრიდან. ამ დროს რეალურად ადგილი ჰქონდა კომპანიის მართვაში არ მონაწილე „უმცროსი“ აქციონერების, მათ შორის მომუშავეების, ინტერესების იგნორირებას.

კვლევის მეთოდოლოგია. საქართველოში დღეისათვის არსებული ბიზნეს გარემოს ყველაზე გავრცელებული ტენდენციების გაცნობა და უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის და IPO-ზე (პირველადი საჯარო შეთავაზება) გასვლის პერსპექტივების გააზრება. აქედან გამომდინარე კვლევა შედგებოდა შემდეგი აქტივობებისაგან: შესწავლილი იქნა დასავლეთის ქვეყნების გამოცდილება კორპორაციული მართვის ძირითადი პრობლემების დარეგულირების კუთხით, გაანალიზდა საქართველოს კორპორაციული კანონმდებლობის ფორმირების ტენდენციები და კორპორაციული მართვის პრინციპების დამკვიდრების თავისებურებები.

ჩატარებული კვლევა. საქართველოში დღეისათვის არსებული ბიზნეს გარემოს ყველაზე პოპულარული ტენდენციაა უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა და IPO-ზე (პირველადი საჯარო შეთავაზება) გასვლის პერსპექტივების უზრუნველყოფა. აქედან გამომდინარე კომპანიისთვის მეტად მნიშვნელოვანია კორპორაციული მენეჯმენტის საკითხების დარეგულირება, რომელიც მეტად საყურადღებოა ინვესტორისათვის.

ამჟამად დასავლეთში კორპორაციული მართვის ძირითადი პრობლემებია:

- აქციონერთა დაქსაქსულობისა და ინერტულობის გამო მენეჯმენტის გაკონტროლების პრობლემა;
- აქციონერთა მხრიდან ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებებზე და საქმიანობებზე ზეგავლენის მოხდენა;
- მენეჯერთა მრავალმილიონიანი კონტრაქტები, პასუხისმგებებაში მიცემის სიძნელე და ინსაიდერული ინფორმაციის დარღვევით გამოყენება.

აღნიშნულიდან გამომდინარე საქართველოში კორპორაციული მართვის ამდლების დონეს აფერხებს ინფორმაციის, ფინანსების, კვალიფიციურ სპეციალისტთა და მმართველი ორგანოების მხრიდან ინტერესის ნაკლებობა. ქვეყნის მთავარ პრობლემას კორპორაციულ მართვაში განეკუთვნება:

- აქციონერების მიერ საკუთარი უფლებების არცოდნა;
- კანონმდებლობით და შიდა დებულებებით დადგენილი წესების უგულებელყოფა;
- არაეფექტური მმართველობის ორგანოები და მათი ფორმალური გაკონტროლება;
- გარიგებების არსებობა დაკავშირებულ მხარეებთან;
- ინფორმაციის არა საჯაროობა;
- ხარვეზები კანონმდებლობაში.

კორპორაციული მართვის ყველა კოდექსის მოთხოვნაა სამეთვალყურეო საბჭოს და დირექტორთა საქმიანობის ყოველწლიური შეფასება. საქართველოში სამეთვალყურეო საბჭოს ფუნქციონირებისას თავს იჩენს სამი ძირითადი პრობლემა:

- ფორმალური არსებობა;
- საბჭოში ნათესავეების და მეგობრების ყოლა;
- საბჭოს შემადგენლობაში არაკვალიფიციური წევრების შეყვანა

ამ პრობლემების მოგვარების საუკეთესო გამოსავალია სამეთვალყურეო საბჭოში დამოუკიდებელი წევრების დანიშვნა, რაც ინვესტორს მათებს რწმენას, რომ მის მიერ განხორციელებულ ინვესტიციას კომპანიის მმართველობა საკუთარი ინტერესებისათვის არ გამოიყენებს.

გავრცელებული პრობლემაა კორპორაციათა მხრიდან ინფორმაციის არასაჯაროობა. კონპანიები არ ახდენენ წლიური ანგარიშების გამოქვეყნებას და ინფორმაცია არ არის ხელმისაწვდომი წვრილი აქციონერებისათვის.

ამავე დროს, გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან საქართველოში იწყება პროგრესული კორპორაციული კონონმდებლობის ფორმირება. კერძოდ 1994 წლის 28 ოქტომბერს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „მეწარმეთა შესახებ“, რომლის საშუალებითაც დარეგულირდა ქვეყანაში მეწარმეობის სფეროში მოქმედი მეწარმე სუბიექტების იურიდიული სტატუსის და საქმიანობის ფორმები. 1998 წლის 24 დეკემბრიდან ამოქმედდა საქართველოს კანონი „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, რომლის საფუძველზე ქვეყანაში დაფუძნდა საფონდო ბირჟა, ფასიანი ქაღალდების რეესტრი, ცენტრალური დეპოზიტარი და ფასიანი ქაღალდების ბრუნვისათვის საჭირო ინფრასტრუქტურა. 1996 წლის 25 ივნისს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „გაკოტრების საქმის წარმოების შესახებ“, რომლის რედაქტირებაც განხორციელდა 2007 წლის მარტში და საბოლოოდ კანონმა მიიღო სახელწოდება „გადახდის უუნარობის საქმის წარმოების შესახებ“, რომლის საფუძველზეც სასამართლო ორგანოებს საშუალება მიეცათ დაეწყოთ საწარმოთა გაკოტრების პროცესი.

1995 წლის თებერვალში მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „აუდიტორული საქმიანობის შესახებ“, რომლის საფუძველზეც განისაზღვრა აუდიტორული საქმიანობის წარმართვის წესები და პირობები, სახელმწიფო და კერძო აუდიტორული მომსახურების თავისებურებები. 1999 წლის თებერვალში მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „ბუღალტრული აღრიცხვის და ანგარიშგების რეგულირების შესახებ“, რომლის საფუძველზე ნორმატიულ ჩარჩოებში მოექცა ქვეყნის საწარმოებში აღრიცხვა-ანგარიშგების წარმოება, ხოლო უკვე 2000 წლიდან აქტიურად დაიწყო გადასვლა ბუღალტრული აღრიცხვა-ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტებზე.

ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირების საქმეში მეტად მნიშვნელოვანია საქართველოს ორგანული კანონი „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“, მიღებული 1995 წლის ივნისში. იგი წინგადადგმული ნაბიჯი იყო კორპორაციულ მართვაში. მაგრამ საქართველოში კორპორაციულ მართვასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ბაზა მწირია, საქართველოს კანონში „მეწარმეთა შესახებ“ ბუნდოვანია ხელმძღვანელ პირთა პასუხისმგებლობის საკითხი, ასევე გაურკვეველია მნიშვნელოვანი დებულებები კანონში „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“, რაც შეეხება“ სისხლის სამართლის კოდექსს“, იგი ითვალისწინებს ხელმძღვანელ პირთა პასუხისმგებლობის საკითხს, თუმცა ძნელია დასახელდეს შემთხვევა, როდესაც ამ მუხლების გამოყენებით დამდგარიყო ხელმძღვანელთა პასუხისმგებლობის საკითხი.

კომერციული ბანკებისათვის 2009 წლიდან ქვეყანაში მოქმედებს კორპორაციული მართვის კოდექსი. ეს არის ნებაყოფლობითი კოდექსი, რომელიც ემორჩილება პრინციპს „დამორჩილე ან განმარტე“, მისი მიღების შემდეგ კომერციული ბანკები შეუერთდნენ კორპორაციული მართვის კოდექსს. რომლის მიზანია ხელი შეუწყოს ბანკებს დანერგონ კორპორაციული მართვის ეფექტური მექანიზმები, დაკავშირებული პასუხისმგებლობის გამიჯვნასთან, გადაწყვეტილების ეფექტურად მიღებასთან, აქციონერების უფლებების დაცვასთან, ინტერესთა კონფლიქტის ეფექტურად დარეგულირებასთან, ინფორმაციის საჯაროდ გამჟღავნების, კონტროლისა და დაბალანსების პოლიტიკასთან და კორპორაციული მართვის სხვა საკითხებთან, რათა უზრუნველყოფილ იქნას აქციონერების, მეანაბრეების, კრედიტორების, ინვესტორებისა და ზოგადად საჯარო ინტერესების ეფექტური დაცვა. კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვის კოდექსი ემყარება ეთგო-ს და ბაზელის კორპორაციული მართვის პრინციპებს და მოიცავს ისეთ საკითხებს როგორცაა:

- აქციონერთა უფლებები;
- მმართველი ორგანოები;
- კორპორაციული მდივანი;
- შიდა კონტროლი და რისკების მართვა
- ინფორმაციის გამჟღავნება და გამჭვირვალობა;
- მმართველი ორგანოების წევრთა შეფასება და ანაზღაურება;
- ინტერესთა კონფლიქტი;
- კორპორაციული მართვა ჰოლდინგისათვის;
- კორპორაციული მართვის მხარეები.

ამ კოდექსის რეკომენდაციათა თანახმად საქართველოში მოქმედი ყველა ბანკი ითვალისწინებს კოდექსით დადგენილი ნორმების არსს და ყოველწლიურად ამზადებდეს კორპორაციული მართვის

ანგარიშს. თითოეული ბანკის ასეთი ანგარიში სრულ შესაბამისობაშია კოდექსის მოთხოვნებთან, ხოლო განსხვავების შემთხვევაში განმარტებულია მიზეზები, რატომ არ შეასრულა აღნიშნული მოთხოვნები ბანკმა. კოდექსით რეკომენდებულია, რომ თითოეულმა ბანკმა შეიმუშაოს მმართველი ორგანოების, სამეთვალყურეო საბჭოს და კომიტეტების შესახებ შიდა დებულებები. თითოეული დებულება უნდა მოიცავდეს ამ ორგანოს სტრუქტურულ მხარეს, შემადგენლობას, უფლებამოსილებას, ვალდებულებებს, ანგარიშვალდებულებასა და ნებისმიერ პროცედურულ საკითხებს, რომელიც უკავშირდება მის ფუნქციონირებას.

სამწუხაროდ, საქართველოში მოქმედი კორპორაციული მართვის სისტემის საკანონმდებლო ბაზა დასახვეწი და გასაფართოებელია, რომლის განხორციელებაც ახლო მომავლის პერსპექტივაა. პერსპექტივაში შესაძლებელია გამოვყოთ კორპორაციული მართვის ქართული მოდელის ფორმირებისათვის დამახასიათებელი შემდეგი პრინციპული პროცესები:

- საკუთრებისა და მართვის დანაწილების პროცესის ლატენტური მდგომარეობა („მაკონტროლებელი აქციონერების“ და „მენჯერების“ შერწყმა) შენარჩუნდება საშუალოვადიან პერიოდში;
- გარე აქციონერული დაფინანსების ალბათობა (როგორც ეფექტური კორპორაციული მართვის მეორე პრინციპული ეკონომიკური წინაპირობა) რჩება ძალიან დაბალი;
- საქართველოს საფინანსო სისტემის თანამედროვე ერთგვარი გაურკვეველი მდგომარეობა არ იძლევა იმის საშუალებას, რომ სავარაუდოდ შევაფასოთ საქართველოს კორპორაციული მართვის სისტემის მიდრეკილება რომელიმე კლასიკური ნიმუშისადმი (უწინარეს ყოვლისა, რომელიმე მათგანთან, გარდა თვითდაფინანსების წყაროების და შესაბამისი ტიპის კონტროლისა);
- აქციონერული კაპიტალის კონცენტრაცია წარმოადგენს თვალნათლივ პროცესს, რომლის ფარგლებშიც ხორციელდება არა მარტო კონტროლის კონსოლიდაცია, არამედ კორპორაციული მართვის „თვითსაკმარისი“ მოდელის რეალიზაცია ეკონომიკური მეთოდებით (რომელიც გათვალისწინებულია 90-იანი წლების გარდამავალი პერიოდის სამართლებრივ კონტექსტში);
- სამართლებრივმა ნოვაციებმა საკუთრივ კორპორაციული სამართლის სფეროში (აქციონერთა უფლებების დაცვა), არსებული ეკონომიკური პირობების თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანი ხარისხით მიაღწია თავის ზღვარს;
- აქციონერთა უფლებების დაცვის მეთოდები ვერ უზრუნველყოფს შემდგომ განვითარებას სამართლებრივი აქტების გამოყენების სფეროში ადექვატური საერთო ღონისძიებების გატარების გარეშე.
- აღნიშნულის შედეგად, მთელი რიგი ემპირიული და სამართლებრივი მონაცემების გათვალისწინებით, დღეისათვის შესაძლებელია ვილაპარაკოთ სტაბილურ და ფუნდამენტალურ წინააღმდეგობებზე კორპორაციულ მართვის ფორმირებად ქართულ მოდელში. მისი არსი მდგომარეობს იმაში, რომ ჩამოყალიბებულ მოდელში არსებობს ორი პრინციპულად ურთიერთსაწინააღმდეგო მიდგომა:
- სააქციო კაპიტალის კონცენტრაცია, რომელიც ითვალისწინებს მინიმუმ აქციონერთა სამართლებრივი დაცვის საშუალებებს;
- ანგლოსაქსური სამართლებრივი ტრადიცია, რომლისთვისაც დამახასიათებელია მინორიტარული აქციონერების სამართლებრივი დაცვის საშუალებების მაქსიმიზაცია;
- მათმა შერწყმამ მიგვიყვანა ურთიერთ ნეიტრალიზაციის უნიკალურ სიტუაციასთან:
- ერთი მხრივ, აქციონერული კაპიტალის კონცენტრაციამ და თანდათანობით წვრილი აქციონერების გაქრობამ, პრინციპში, დაბლა დასწია ფართო სამართლებრივი ინსტრუმენტარიის მნიშვნელობა მინორიტარების დაცვის თვალსაზრისით კორპორაციულ სექტორში მთლიანობაში, ხოლო, თავის მხრივ, მცირე აქციონერების დაცვის ინსტრუმენტები ტრანსფორმირდებიან კორპორაციული მანტაჟის ინსტრუმენტებად;
- მეორე მხრივ, აქციონერთა დაცვის სამართლებრივი საშუალებების გამწვანების შედეგად, თავის მხრივ, აკავებს კაპიტალის კონცენტრაციის შემდგომ პროცესს (როგორც ეკონომიკურ პროცესებზე უკუ გავლენის ფაქტორი).

კორპორაციებში სხვადასხვა დროს (2004-2012) წლებში ჩატარებული კვლევების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ამ პერიოდში ერთი მსხვილი აქციონერის წილი საქართველოს კომპანიებში მერყეობს 32-36%, ხოლო 3 მსხვილი აქციონერის წილი კი 41-47% ფარგლებში. აქვე კვლევებმა დაგვანახა, რომ სამ უმსხვილეს აქციონერს შორის დირექტორატის წევრები დასახელდნენ 74,6% შემთხვევაში და ადგილობრივი პირები (საბჭოს წევრთა გარდა) 56,6% შემთხვევაში. სამ უმსხვილეს აქციონერს შორის საკონტროლო პაკეტის ფლობის თვალსაზრისით დირექტორატის წევრები აღმოჩნდნენ ისინი, ვინც ყველაზე ხშირად დასახელდნენ უმსხვილეს აქციონერებს შორის (36,1%), სამეთვალყურეო საბჭოს წევრები მეორე ადგილზე გავიდნენ (30,6%). აქედან შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ მოქმედი კორპორაციული სამართლის პირობებში (შთანთქმის პირობებში) საშუალო დონის კონცენტრაციამ მიაღწია თავის ფორმალურ ზღვარს.

უფრო ოპტიმისტური ინტერპრეტაციით, შეიძლება ითქვას, რომ დღეისათვის საქართველოში მიღწეულია ერთგვარი „მოდელოზი“ ბალანსი კონცენტრაციის დონესა და წვრილი აქციონერების ინტერესების დაცვის დონის დიქტობის გარკვეულ ანაკრებს შორის. ოპტიმიზმის ელემენტი მდგომარეობს იმაში, რომ მოხდა სისტემის ერთგვარი სტაბილიზაცია. მაგრამ მაკონტროლებელი აქციონერების უმრავლესობა, ისევე მოქმედებს, როგორც კომპანიის გენერალური დირექტორი და სამეთვალყურეო საბჭოშია წარმოდგენილი. იმ კომპანიებშიც კი, რომლებიც ერთმანეთისაგან გამოყოფენ მფლობელობასა და კონტროლს, ხშირად ეს მხოლოდ ქალაქდება წარმოდგენილი. ასეთ კომპანიებში სახეზე გვაქვს ანგარიშვალდებულებისა და კონტროლის სუსტი სტრუქტურები (მაკონტროლებელი აქციონერების უმრავლესობა ზედამხედველობას უწევს საკუთარ თავს დირექტორისა და მენეჯერის როლში), ინფორმაციის გამჟღავნების სუსტი მექანიზმები. ქვეყანაში ძირითადი ბიზნეს გზაუბრი ჰოლდინგური კომპანიების სახით აკონტროლებენ კომპანიებს დარგების უმრავლესობაში. მიუხედავად იმისა, რომ ჰოლდინგური სტრუქტურები შესაძლებელია ემსახურებოდნენ სამართლებრივ მიზნებს, კომპლექსურ ბიზნეს სტრუქტურებს, აქციების გვარდინ მფლობელობას, პირამიდის სტრუქტურებს და სხვა მექანიზმებს შეუძლიათ მფლობელობის ბუნდოვანი სისტემის შექმნა, რის გამოც კომპანიები რთულად გასაგები ხდება აქციონერების და ინვესტორებისთვის. საქართველოში კორპორაციული მართვის სისტემაში სახეზე გვაქვს გამოუცდელი და არაადექვატური კორპორაციული ორგანოები. კერძოდ 1994 წელს კანონით განისაზღვრა სამეთვალყურეო საბჭოს და აღმასრულებელი საბჭოს ინსტიტუტები, მაგრამ 2008 წლის მარტში კანონში მნიშვნელოვანი ცვლილება იქნა შეტანილი. კერძოდ, სამეთვალყურეო საბჭოს არსებობა სავალდებულოდ გახდა მხოლოდ რამოდენიმე შემთხვევაში, სხვა შემთხვევაში კი კომპანიამ უნდა გადაწყვიტოს შექმნას თუ არა სამეთვალყურეო საბჭო. სამწუხაროდ ქართულ ეკონომიკაში იშვიათად გვხვდება ძლიერი, სიცოცხლისუნარიანი და დამოუკიდებელი კორპორაციული ორგანოები.

დასკვნა. საქართველოში კორპორაციული მართვის პრინციპების დამკვიდრებისათვის აუცილებელია კომპანიათა კორპორაციული მართვის კოდექსის დამუშავება-მიღება, რომელიც წარმოადგენს განაცხადს კომპანიათა კორპორაციული მართვის შესახებ. იგი გამიზნული უნდა იყოს იმისათვის, რომ მართვის სტრუქტურა უფრო გამჭვირვალე გახდეს, დაადასტუროს კომპანიის ერთგულება სანიმუშო კორპორაციული მართვის მიმართ და უზრუნველყოს: პასუხისმგებლობის მქონე, ანგარიშვალდებული და ღირებულებებზე ორიენტირებული მენეჯმენტის არსებობა;

- ეფექტიანი სამეთვალყურეო და აღმასრულებელი საბჭოს ფორმირება, რომელიც მომედებს კომპანიის და მისი აქციონერების ინტერესებიდან გამომდინარე;
- ინფორმაციის სათანადო გამჟღავნება და გამჭვირვალობა და ასევე რისკის მართვისა და შიდა კონტროლის ეფექტური სისტემის ფორმირება.

კომპანიათა კორპორაციული მართვის კოდექსის მიღებით და რეგულარული განახლებით ქვეყანა ადასტურებს, რომ სურს დემონსტრაციულად წარმართოს და დაამკვიდროს კორპორაციული მართვის სანიმუშო პრაქტიკა. კომპანიის კორპორაციული მართვის კოდექსი უნდა სცილდებოდეს დადგენილ სამართლებრივ და მარეგულირებელ სისტემას და მოიცავდეს ეროვნულ და საერთაშორისოდ აღიარებულ კორპორაციული მართვის პრაქტიკის საუკეთესო სტანდარტებს.

საქართველოში არსებული სამეწარმეო ურთიერთობიდან გამომდინარე, როდესაც არ არსებობს კორპორაციული მართვის სახელმძღვანელო პრინციპებიც კი, რთულია მსჯელობა ე.წ. „რბილი სამართლის“ მართებულობაზე, საწყის ეტაპზე გამართლებულად მიგვაჩნია სარეკომენდაციო

ხასიათის დოკუმენტების შემუშავება, რომელიც პრაქტიკული გამოყენების შედეგად მოგვცემს შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზის დახვეწისა და სრულყოფის საშუალებას.

კორპორაციული მართვის ქართული მოდელის ზემოთ განხილული სპეციფიკა მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ადგილობრივ კომპანიებში კორპორაციული მართვის დონის შეფასებისას.

გამოყენებული ლიტერატურა

ბურდული, ი. (2013). სააქციო სამართლის საფუძვლები, II ტომი, თბილისი.

ბიჭაძე, ი. (2009). კორპორაციული მენეჯმენტის საფუძვლები, თბილისი.

ევროპული თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია-კორპორაციული მმართველობის პრინციპები (2004).

კორპორაციული მმართველობის სახელმძღვანელო.

სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული საწარმოებისთვის (2005).

ეთგო-ს კორპორაციული მართვის პრინციპები, თბილისი, 2004.

კორპორაციული მართვის კვლევა საქართველოს კომპანიებში, IFC, თბილისი, 2008.

კორპორაციული მართვის კვლევა საქარელოს ბანკებში, IFC, თბილისი, 2008.

კორპორაციული მართვის კოდექსი კომერციული ბანკებისათვის, საქართველოს

ბანკების ასოციაცია, თბილისი, 2009.

კორპორაციული მართვის სახელმძღვანელო, თბილისი, 2010.